

**WYMAGANIA EDUKACYJNE Z PRZYRODY -
KLASA III**

Dział programowy	Zakres wymagań na poszczególne oceny szkolne – uczeń opanował wymagania określone na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
		wymagania określone na ocenę dopuszczającą a ponadto:	wymagania określone na ocenę dostateczną a ponadto:	wymagania określone na ocenę dobrą a ponadto:	wymagania określone na ocenę bardzo dobrą a ponadto :
Wielcy rewolucjoniści nauki	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia najważniejsze wyprawy geograficzne w starożytności i średniowieczu - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>jedwabny szlak, konkwistador</i> - korzysta z różnorodnych źródeł informacji - przedstawia przyczyny i skutki wielkich odkryć geograficznych - wymienia nazwiska Polaków, którzy odegrali znaczącą rolę w historii odkryć geograficznych i badań naukowych - korzysta z różnorodnych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia uwarunkowania wypraw geograficznych - wymienia kluczowe wydarzenia związane z eksploracją regionów świata - opisuje najważniejsze wyprawy geograficzne w starożytności i średniowieczu na podstawie mapy oraz dostępnych źródeł informacji - wymienia przyczyny i skutki wypraw geograficznych w starożytności i średniowieczu - opisuje wyprawy wielkich odkrywców i badaczy od 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje szlaki najważniejszych odkryć geograficznych starożytności i średniowiecza na podstawie mapy tematycznej - wyjaśnia przyczyny późnych odkryć i badań obszarów okołobiegunowych - wskazuje zmiany społeczne i gospodarcze, jakie zaszły po kolejnych odkryciach geograficznych - charakteryzuje uwarunkowania zdobycia Mont Everestu i zejścia na dno Rowu Mariańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje przyczyny i skutki wypraw geograficznych w starożytności i średniowieczu - opisuje korzyści wynikające z podróży Marco Polo - wyjaśnia przyczyny i skutki odkryć geograficznych w okresie wielkich odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje uwarunkowania wielkich odkryć geograficznych - formułuje wnioski dotyczące zmian na świecie przed Kolumbem i po Kolumbie

	informacji	<p>XV wieku po czasy współczesne</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia historię odkrywania i badania obszarów okołobiegunowych - przedstawia historię zdobycia Mount Everestu i zejścia na dno Rowu Mariańskiego 			
Dylematy moralne w nauce	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia nazwy zasobów naturalnych - wymienia przyczyny integracji człowieka w środowisko przyrodnicze - wskazuje przykłady niszczącej działalności człowieka - korzysta z różnorodnych źródeł informacji - wymienia przyczyny i skutki zanieczyszczenia sfer Ziemi - omawia przykłady katastrof 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia rozmieszczenie obszarów leśnych na Ziemi przed 10 000 lat i obecnie na podstawie wybranych źródeł informacji - charakteryzuje wpływ działalności człowieka na sfery Ziemi - opisuje zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego na podstawie map tematycznych (zanieczyszczenia wód, erozja i 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje warunki przyrodnicze na Ziemi przed wiekami i współcześnie na podstawie dostępnych źródeł informacji - wyjaśnia przyczyny i skutki integracji człowieka w środowisko przyrodnicze - ocenia wpływ działalności człowieka na stan środowiska na podstawie dostępnych źródeł informacji 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje przyczyny i skutki ingerencji człowieka w środowisko przyrodnicze - analizuje przyczyny i skutki ingerencji człowieka w środowisko przyrodnicze - wyjaśnia przyczyny i skutki powstania dziury ozonowej - omawia przyczyny skutki eutrofizacji wód 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia problemy związane z eksploatacją zasobów naturalnych - prognozuje przyszłość Ziemi przy dalszym postępie antropopresji

	<p>ekologicznych</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: efekt cieplarniany, katastrofa ekologiczna, dziura ozonowa, eutrofizacja wód - korzysta z różnorodnych źródeł informacji 	<p>degradacja gleb)</p>			
	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przykłady globalnych problemów - wymienia wady i zalety energetyki jądrowej - wyjaśnia znaczenie terminu globalne problemy - korzysta z różnorodnych źródeł informacji - porównuje poziom ubóstwa w wybranych krajach Ameryki i Afryki - wyjaśnia znaczenie terminów: głód, niedożywienie - korzysta z 	<ul style="list-style-type: none"> - rozróżnia globalne problemy na środowiskowe, gospodarcze i społeczne - analizuje materiały prasowe oraz pochodzące z innych środków przekazu, wskazując różne aspekty wybranych problemów globalnych (energetyka, ocieplenie się klimatu itp.) - omawia wielkość emisji gazów cieplarnianych w wybranych krajach na podstawie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyróżnia kryteria podziału globalnych problemów - omawia przyczyny i skutki globalnego ocieplenia klimatu - przedstawia argumenty i kontrargumenty na temat globalnego ocieplenia - wyjaśnia kryteria podziału na kraje biedne i bogate 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia poglądy na temat globalnego ocieplenia - analizuje kontrowersje wokół energetyki jądrowej - wyjaśnia cel i znaczenie testów nuklearnych - formułuje wnioski na podstawie analizy PKB na świecie - analizuje przyczyny i skutki nierównomiernego dostępu do żywności ludności na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia problemy związane z wyczerpywaniem się złóż bogactw naturalnych - formułuje problem dotyczący eksplozji demograficznej

	różnorodnych źródeł informacji	<p>diagramu</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje strukturę przestrzenną głodu na świecie na podstawie mapy tematycznej 			
Współczesna diagnostyka i medycyna	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia nazwy współczesnych chorób cywilizacyjnych - wymienia nazwy chorób cywilizacyjnych, które występowały dawniej, i określa przyczyny zmniejszenia groźby ich występowania - odczytuje informacje dotyczące otyłości, chorób nowotworowych oraz wskaźnika cholesterolu z wykresów, danych statystycznych i map tematycznych - wyjaśnia znaczenie terminu <i>choroby cywilizacyjne</i> - korzysta z 	<ul style="list-style-type: none"> - wyszukuje informacje oraz dane statystyczne dotyczące przyczyn i występowania chorób cywilizacyjnych w świecie - określa przyczyny występowania chorób cywilizacyjnych w krajach wysoko rozwiniętych i rozwijających się - określa przyczyny otyłości u dzieci i dorosłych na podstawie danych statystycznych - opisuje dostęp do usług medycznych na świecie na podstawie kartogramu 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje informacje oraz dane statystyczne dotyczące przyczyn i występowania chorób cywilizacyjnych w świecie - wyjaśnia przyczyny występowania chorób cywilizacyjnych i ich skutki społeczne oraz gospodarcze - proponuje sposoby unikania chorób cywilizacyjnych - wyjaśnia znaczenie terminu <i>wskaźnik BMI</i> - wyznacza wskaźnik BMI dla siebie 	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje skuteczność leków nowej generacji oraz szczepionek w zwalczaniu niektórych chorób cywilizacyjnych - analizuje ryzyko zachorowań na podstawie wskaźnika BMI - ocenia skuteczność profilaktyki zapobiegania chorobom cywilizacyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> - formułuje wnioski na temat występowania i rozprzestrzeniania się chorób cywilizacyjnych w krajach wysoko rozwiniętych i rozwijających się - formułuje wnioski na temat rocznych wydatków na zdrowie i opiekę zdrowotną w wybranych krajach na podstawie wykresów i danych statystycznych

	<p>różnorodnych źródeł informacji</p>				
	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym zajmują się ochrona przyrody i ochrona środowiska - wymienia nazwy form ochrony przyrody - wymienia przykłady form ochrony przyrody występujących w Polsce - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ochrona przyrody, ochrona środowiska przyrodniczego</i> - korzysta z różnorodnych źródeł informacji - wyjaśnia, czym zajmują się ochrona przyrody i ochrona środowiska - wyjaśnia znaczenie terminów: ekorozwój, recykling - korzysta z różnorodnych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przykłady działań na rzecz ochrony środowiska, które można podejmować, gospodarując zasobami Ziemi - przedstawia inicjatywy mające na celu łagodzenie skutków antropopresji - opisuje zmiany relacji człowiek – środowisko na przestrzeni dziejów - wyjaśnia, na czym polega zrównoważony rozwój - prezentuje podstawowe zasady koncepcji zrównoważonego rozwoju - proponuje działania na rzecz zrównoważonego rozwoju w skali globalnej, regionalnej 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia wielkość nakładów finansowych przeznaczanych na ochronę środowiska przyrodniczego w Polsce na podstawie danych statystycznych i formułuje wnioski - określa, jaki jest wpływ ekorozwoju na gospodarkę słabo i wysoko rozwiniętych państw - określa cele zrównoważonego rozwoju i przedstawia zasady, którymi powinna kierować się gospodarka świata - omawia stopień degradacji środowiska na świecie i w Polsce na podstawie map tematycznych - wyjaśnia zasadę 3 x U 	<ul style="list-style-type: none"> - formułuje wnioski na podstawie analizy map tematycznych świata dotyczących udziału obszarów chronionych w powierzchni państw - wyjaśnia mechanizm efektu cieplarnianego i omawia kontrowersje dotyczące wpływu człowieka na zmiany klimatyczne 	<ul style="list-style-type: none"> - organizuje debatę pt. „Lokalne działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego” - ocenia działalność człowieka w środowisku przyrodniczym na przestrzeni dziejów

	informacji	i lokalnej - wyjaśnia, na czym polega recykling			
Nauka i sztuka	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przykłady dokumentowania przez ludzi krajobrazów i obiektów geograficznych - wymienia skutki trzęsień ziemi i wybuchów wulkanów - przedstawia zmiany klimatyczne na wybranych przykładach - korzysta z różnorodnych źródeł informacji 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest Ognisty Pierścień Pacyfiku na podstawie mapy świata - wskazuje zmiany środowiska, np. krajobrazu, zachodzące pod wpływem działalności człowieka albo zmiany klimatyczne, jakie można zauważyć w dziełach sztuki np.: malarstwie niderlandzkim - wskazuje obiekty i zjawiska geograficzne, które pojawiają się w dziełach sztuki, np.: pory roku, obszary miejskie i wiejskie, góry, wulkany 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny i skutki trzęsień ziemi oraz wybuchów wulkanów - przedstawia hipotezy dotyczące istnienia Atlantydy - opisuje wpływ mitu o Atlantydzie na literaturę i kinematografię - porównuje krajobrazy przedstawione w dawnym malarstwie z ich stanem współczesnym 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny i skutki zmian w krajobrazie naturalnym - przedstawia teorię ruchu płyt litosfery 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia rozmieszczenie stref sejsmicznych i wulkanicznych na podstawie mapy świata
Barwy i	- rozróżnia krajobraz	- wymienia nazwy	- opisuje różnorodność	- przedstawia czynniki	- wyjaśnia przyczyny

<p>zapachy świata</p>	<p>naturalny i krajobraz kulturowy</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: krajobraz naturalny, krajobraz kulturowy - korzysta z różnorodnych źródeł informacji - opisuje ruch obrotowy Ziemi na schemacie lub modelu - wymienia następstwa ruchu obrotowego Ziemi - rozróżnia czas słoneczny i czas strefowy - wymienia nazwy rejonów występowania nocy polarnej - wyjaśnia znaczenie terminów: czas słoneczny, czas strefowy 	<p>i wskazuje na mapie strefy krajobrazowe</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje główne krajobrazy na Ziemi i ich dominanty ze szczególnych uwzględnieniem klimatu - opisuje krajobraz górski - wyjaśnia zmiany długości dnia i nocy w różnych porach roku - odczytuje różnice czasu strefowego na mapie stref czasowych - oblicza różnice czasu strefowego pomiędzy punktami na Ziemi na podstawie mapy stref czasowych 	<p>krajobrazową regionów świata, analizując ich cechy charakterystyczne, w tym dominujące barwy</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia mechanizm ruchu obrotowego i jego następstwa ze szczególnym uwzględnieniem rytmu dobowego - wyznacza czas słoneczny i czas strefowy wybranych miejsc na Ziemi 	<p>warunkujące cechy krajobrazów</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia zjawisko następowania dnia i nocy w różnych częściach świata 	<p>strefowości krajobrazowej na Ziemi</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega zjawisko nocy polarnej
	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przykłady zróżnicowania środowiska geograficznego - wymienia nazwy 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym są rekordy geograficzne - wyszukuje i przedstawia przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przykłady zróżnicowania środowiska przyrodniczego 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje ukształtowanie pionowe i poziome powierzchni Ziemi - omawia genezę 	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje przyczyny występowania rekordów klimatycznych na świecie

<p>typów genetycznych jezior</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównuje linie brzegowe wybranych kontynentów na podstawie mapy świata - wyjaśnia znaczenie terminów: kryptodepresja, dorzecze, przepływ, pływy - korzysta z różnorodnych źródeł informacji - wymienia nazwy rekordów Europy oraz Polski - korzysta z różnorodnych źródeł informacji 	<p>ekstremalnych cech środowiska, rekordowych wielkości, czyli ziemskie „naj...” w skali lokalnej, regionalnej i globalnej</p> <ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje na mapie świata przykłady rekordów geograficznych - wymienia nazwy wielkich form ukształtowania powierzchni Ziemi i wskazuje te formy na mapie - wymienia nazwy rekordów hydrologicznych i wskazuje rekordy na mapie świata - odczytuje rekordy klimatyczne na mapie klimatycznej świata - wymienia przykłady rekordów Europy oraz Polski i wskazuje je na mapie Europy i Polski 	<p>Ziemi, wskazując je na mapie świata</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu Korona Ziemi - rozpoznaje wybrane typy wybrzeży na podstawie ilustracji - omawia typy genetyczne jezior i wskazuje ich przykłady na mapie świata - podaje przykłady ekstremalnych cech środowiska Polski 	<p>wybranych typów wybrzeży</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia przykłady ekstremalnych cech środowiska, rekordowych wielkości geograficznych w Europie i Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje przyczyny występowania rekordów klimatycznych w Europie i w Polsce
--	--	---	---	---